

עמ"ת 56228/11/14 - רז מזרחי, מתן כהן, עוז דניאלי נגד מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

07 דצמבר 2014

עמ"ת 56228-11-14 מזרחי ואח' נ' פרקליטות מחוז תל אביב פלילי

לפני ד"ר עודד מודריק-שופט, סגן נשיא
עוררים
1. רז מזרחי
2. מתן כהן
3. עוז דניאלי
ע"י עו"ד מורן סטרול
נגד
מדינת ישראל
משיבה
ע"י עו"ד רונית דוד - פרקליטות מחוז תל אביב פלילי

החלטה

"ויברא אלוהים את האדם בצלמו, בצלם אלוהים ברא אותו..." (בראשית, א', כ"ז). זו אולי הגדולה שבתובנות הבריאה. בני האדם, כל בני האדם, ללא הבדל גזע, דת ומין, הם "נזר הבריאה" ואיש אינו זכאי לשלול מזולתו, שהוא אחר ממנו, את "צלם אלוהים".

מהראן ראדי הוא בן אדם שנברא בצלם. ראדי שחקן כדורגל מחונן של נבחרת ישראל וקבוצת הכדורגל "מכבי תל אביב", עושה חייל במשחקו ומהווה דוגמה במעשיו^[1].

ביום 10/7/14 התקיים משחק אימון ללא קהל בין קבוצת "מכבי תל אביב" לבין "הפועל פתח תקווה" במגרש האימונים של "מכבי תל אביב" בקריית שלום בתל אביב. אוהדים שנקהל על השערים לא הורשו להיכנס למגרש. מהם, כאלה שהתואר "אוהד" מהם והלאה, התמקמו בסמוך למגרש והשמיעו במשך כחצי שעה קריאות גזעניות כלפי מהראן ראדי ["תנו לצה"ל לנצח, לזיין את הערבים"; "יא ערבי, יא מחבל"; "ראדי יא בן זונה, יא שרמוטה, אין לך מדינה יא מחבל"].

בין משמיעי הקריאות הגזעניות היו גם שלושת העוררים דנן. כל מאמצי חברי הנהלת הקבוצה לרסן את קוראי הקריאות עלו בתוהו. העוררים נעצרו ונפתחה נגדם חקירה פלילית.

ביום 19/8/14 הורה בית משפט השלום (כבוד השופט אילן רונן) לשחרר את העוררים ממעצר בתנאים. בין תנאי

השחרור נקבעה הרחקת העוררים מכל משחקי הכדורגל של קבוצת "מכבי תל אביב" לתקופה שבין חצי שנה לשנה. ערר שהוגש לבית המשפט המחוזי הולך לצמצום ההרחקה לתקופה של שלושה חודשים בלבד, היינו עד 20/11/14 (עמ"י 30192-08-14 - כבוד השופטת ד"ר דפנה אבניאלי).

עם סיום תקופת ההרחקה פנתה פרקליטות מחוז תל אביב לבית משפט השלום, בבקשה למתן צו הרחקה לפי סעיפים 17 ו-18 לחוק איסור אלימות בספורט, תשס"ח-2008 (להלן: "**חוק איסור אלימות בספורט**" או "**החוק**"). בית משפט השלום דן בבקשה וביום 24/11/14 יצאה מלפניו החלטה האומרת שהעוררים 1 ו-3 יורחקו ממשחקי כדורגל של "מכבי תל אביב" או של כל קבוצה אחרת בליגת העל ובשתי הליגות שמתחתיה, למשך 30 חודשים. העורר השני הורחק ממשחקי הכדורגל של "מכבי תל אביב" או של כל קבוצה אחרת מליגת העל ובשתי הליגות שמתחתיה, למשך 15 חודשים. ההרחקה כוללת משחקים רשמיים, משחקי ידידות ומשחקי אימון וכן משחקים של נבחרות ישראל מן הנערים ועד הבוגרים. בית המשפט קבע שלשם קיום צווי ההרחקה, על העוררים להתייצב בכל עת שמתקיים משחק כדורגל שהצו חל עליו, כשעה לפני תחילת המשחק, בתחנת משטרה ולשהות בה עד שעה לאחר המשחק. בית המשפט סייג מעט את החלטתו בכך שאם העוררים 1 ו-3 יעמדו במשך שנה תמימה במגבלות ההרחקה האמורות, יופטרו מחובת התייצבות בתחנת המשטרה למשך יתרת התקופה. הוא הדין בעורר השני, אם יתמיד בקיום הוראות ההרחקה משך שבעה חודשים תמימים. הוראת ההרחקה חלה גם על אימוני קבוצת "מכבי תל אביב", אך בהקשר לכך לא ניתן צו המחייב התייצבות בתחנת משטרה. כמו כן, חויבו העוררים לחתום על התחייבות בסך 12,000 ש"ח שלא להפר את צווי ההרחקה [מ"ת 31859-11-14, כבוד השופט שמאי בקר].

הערר שלפניי סב על צו ההרחקה, וביתר דיוק על חובת התייצבות בתחנת משטרה לשם הבטחת קיומו.

במסגרת הודעת הערר, אישר בא כוח העוררים שיש ראיות לכאורה להתבטאות הגזענית המיוחסת לעוררים בכתב האישום. עיקר ההשגה של העוררים היא על משך תקופת ההרחקה, שהיא לסברתם בלתי מידתית ואינה מוצדקת בנסיבות העניין.

בפי העוררים שלושה טעמי הנמקה עיקריים. הטעם האחד הוא שהמעשים המיוחסים לעוררים בכתב האישום הם "מן הרף הנמוך ביותר". הטעם השני הוא שהאמירות המיוחסות לעוררים נאמרו בעת קיומו של מצב בטחוני, פוליטי ומדיני רגיש ביותר (הדברים היו על רקע מבצע "צוק איתן", שפרץ בעקבות חטיפתם ורציחתם של שלושה נערים יהודים בידי גורמי טרור פלסטינים). כל הארץ "רעשה וגעשה" והיו רבים שהשמיעו כלפי ערבים ביטויים חמורים מאלה שהשמיעו העוררים. הטעם השלישי הוא שהרחקה לתקופה כה ארוכה היא נעדרת תקדים ויש בה משום פגיעה בלתי מידתית בחופש התנועה וחופש העיסוק של העוררים; פגיעה הנובעת מכך שהם צריכים לשהות כמעט מדי יום שעות רבות בתחנת משטרה (משחקי הכדורגל של שלוש הליגות העליונות מתפרשים על פני כל ימי השבוע וממילא בכל יום עליהם לשהות שעות אחדות בתחנת משטרה).

העוררים סומכים יתדות טענתם בהחלטתה של כבוד השופטת אבניאלי, שכתבה כי: "**עונש הרחקה לתקופה של שנה ושנתיים הוא עונש כבד גם למי שאינו אוהד כדורגל, ועל אחת כמה וכמה למי שהוא אוהד כדורגל כדוגמת המשיבים**". ועוד כתבה: "**לא מצאתי מקום להותיר על נכונה [צ"ל: "מכונה"] את ההחלטה לגבי התייצבות**

המשיבים בתחנת המשטרה... נראה לי שניתן להבטיח קיומם של צווי הרחקה בערבויות מתאימות כספיות ומשמעותיות שיתריעו את המשיבים מהפרת הצווים הללו".

בא כוח העוררים מציין שהפגיעה בעוררים על ידי חיובם להתייצב בתחנת משטרה היא כפולה ומכופלת, שכן אינם יכולים לא רק לבוא למגרשים, אלא אף גם אינם יכולים לצפות במשחקים באמצעות מכשיר הטלוויזיה.

בתי משפט עד כה הורו על הרחקות לתקופות קצרות הרבה יותר [בש"פ 1372/11 אהרון נ' מדינת ישראל; עמ"י 9793-02-11; ע"ח 37245-09-13 כהן נ' מדינת ישראל; עמ"י 9660-11-12 לובלינסקי נ' מדינת ישראל; ת"פ 39113-02-11 מדינת ישראל נ' עובדיה].

באת כוח המדינה ציינה שהקריאות הגזעניות כלפי מהראן ראדי הושמעו לאורך תקופה ארוכה למדי גם קודם להתרחשות הנוכחית, ומבדיקה של תוכן מסרוני הטלפון של העוררים עולה שהם משתייכים כנראה לקבוצה שנוהגת לקרוא קריאות גזעניות והעוררים היו כנראה מעורבים בהחלפת ביטויים גזעניים קודם לכן, לכל הפחות במסרונים שהועברו בין חברי הקבוצה.

באת כוח המדינה הצביעה על החלטה שיצאה מלפני בית המשפט העליון, האומרת שההרחקה המרבית הקבועה בחוק היא מידתית, אף על פי שמנגנון ההרחקה פוגע בפרט פגיעה שאינה מבוטלת [בש"פ 1869/13, מפי השופט ניל הנדל].

חוק איסור אלימות בספורט הגדיר התבטאות גזענית במהלך אירוע ספורט כעוון שדינו מאסר שנתיים.

"המתבטא התבטאות גזענית במהלך אירוע ספורט, דינו - מאסר שנתיים; בחוק זה, "התבטאות גזענית" - קריאה של מילים, צלילים או נהמות, וכן התבטאות חזותית, על ידי אדם, לבדו, יחד עם אחר או במקהלה, שיש בהם משום איום, השפלה, ביזוי, גילוי איבה, עוינות, אלימות או גרימת מדנים כלפי אדם, ציבור או חלקים של האוכלוסייה, והכל בשל צבע או השתייכות לגזע, לדת או למוצא לאומי-אתני" [סעיף 15 לחוק].

על מנת להבטיח את קיומו של האיסור המגולם בהוראת סעיף 15 לחוק, מסורים לרשויות האכיפה שני ערוצי טיפול. ערוץ אחד עניינו בחקירה פלילית שעשויה להוליך להגשת כתב אישום (כבפרשה דנן). בגדרה של חקירה כזאת ניתן לעכב את החשודים ואף לעצור אותם ובמסגרת תנאי השחרור בערובה, להגביל את אפשרויות הכניסה שלהם למשחקי כדורגל.

הערוץ השני הוא פנייה לבית המשפט בבקשה להוציא צו הרחקה ממגרשי הכדורגל לתקופה מרבית של שלוש שנים (תקופת הרחקה זו ניתנת להארכה עד חמש שנים אם נמצא המורחק אשם בדיון). הערוץ השני אינו מותנה בהגשת כתב אישום, אך הוא מותנה בקיומן של ראיות לכאורה להנחת דעת בית המשפט, בעניין הפרת האיסור הגלום בהוראות החוק או בדבר קיומו של חשש להפרה צפויה של האיסורים הללו.

אין זיקת גומלין בין ערוץ אחד למשנהו. המחוקק ביקש להעמיד לרשות רשויות האכיפה וארגוני הספורט כלים יעילים ופשוטים להבטחת תקינות התנהלות אוהדי הספורט במגרשי הספורט. השימוש בכלים הללו מצריך כמובן תשתית ראייתית מתאימה, אך אין צורך להעביר את התשתית האמורה בתהליך בדיקה ובירור של אישום פלילי.

לא מן הנמנע, אם כן, שפלוני שננקט נגדו צו הרחקה ממשחקי כדורגל, ובד בבד עם זה הוגש נגדו כתב אישום בגין הפרת הוראות חוק איסור האלימות בספורט, ימצא זכאי בדינו מצד אחד, ותיקבע הרחקתו לפרק זמן מסוים ממגרשי הספורט, מצד שני. אין סתירה בין השניים שכן כאמור ערוץ ההרחקה מיוסד על תשתית ראייתית מסוימת שאינה זהה בהכרח לזו שעליה ניתן לבסס כתב אישום. יתר על כן, צו ההרחקה עשוי להינתן גם כאשר לא מוגש כתב אישום, או כאשר יש יסוד מספיק לחשש שהמורחק עלול להפריע ולשבש משחקי כדורגל עתידיים.

התבוננות בחוק ובתכליתו מביאה אותי לחלוק על גישת השופטת אבניאלי. צו ההרחקה המקדים את ההליך השיפוטי איננו בבחינת מקדמה לעונש. כאמור, אין קשר בין צו זה לבין גזירת הדין (אם כי במקרה של הרשעה, אפשר שבית המשפט יאריך את תקופת ההרחקה ובמקרה של זיכוי, לא מן הנמנע שבנסיבות מסוימות תיפסק ההרחקה).

גם אינני מקבל את ההשקפה שהרחקה לתקופות של שנה או שנתיים היא "עונש כבד גם למי שאינו אוהד כדורגל, ועל אחת כמה וכמה למי שהוא אוהד כדורגל, כדוגמת המשיבים". ראשית, העוררים אינם ראויים להיקרא "אוהדי כדורגל". שנית, לפי שביזו את המשחק ואת השחקנים ואת אוהדי האמת של המשחק ושל הקבוצה, אין נפקא מינה אם ההרחקה כשהיא לעצמה היא עונש חמור עבורם.

לא מן הנמנע באמת שבעבר נהגו בתי המשפט באורח מתון בשימוש בצווי ההרחקה. אולם כפי שכתבתי באחת ההחלטות: "אני סבור שעת לעשות הפרו תורתך. מה שמתחולל במגרשי הכדורגל בעיקר הוא תופעה חמורה ביותר שיש לה השלכות על תופעת האלימות ההולכת ומתגברת במדינה כולה. משחקי הספורט הללו נועדו לשם ספורט. יש בהם גם רכיב של הצגה להנאת האוהדים. אין הם מיועדים ל'מלחמה', לשליחת יד איש ברעהו (אם אפשר בכלל לדבר על רעות). מי שנתן ידו להתנהגות פרועה ואלימה, צריך להרחיק אותו ממגרשי הספורט לפרק זמן משמעותי. רק כך יבינו הבריונים שמקומם איננו במגרשי הספורט. רק כך יוכלו אוהדים של אמת ליהנות בתנאים נורמליים במשחקי הספורט" [עמ"ת 22035-11-14 דבורה נ' מדינת ישראל].

תמים דעים אני עם כבוד השופט שמאי בקר, שנוכח ההתנהלות השפלה והנקלית של העוררים, שחתרה מתחת לפני אמות היסוד של חברה אנושית בכלל וחברה יהודית בפרט, ראוי לנקוט נגדם בצעדי הרחקה משמעותיים ביותר.

עם זה ראוי להדגיש שתכלית האיסורים והאמצעים שחוק איסור אלימות בספורט נקט אותם היא לקיים את הסדר התקין ואת הוגנות משחקי הספורט. מכאן הצורך להרחיק מן המגרשים את מי שמסכל או עלול לסכל את התכלית האמורה. ההרחקה מן המשחקים היא ביטוי למימוש תכליתי ותועלתני של הוראות החוק. אין היא ביטוי דאונטולוגי גרידא של חומרת ההתנהגות שאותה יש לשקף בעונש.

התכלית המתוארת היא בת השגה אם ניתן להבטיח את קיום צווי ההרחקה. אין צורך לשמה של תכלית זו להוסיף לה פגיעה לא מידתית בזכויות הפרט.

נראה לי שהשופט בקר קבע איזון נאות בין צעדים להבטחת הוראה תכליתית של הרחקה לבין מניעת פגיעה לא מידתית בזכויות הפרט. כך השופט ערך הבחנה בין מי שהתבטאו הגזענית הייתה פחותה בהיקפה מזו של האחרים ובין מי שהוא אלים ובריון לבין נעדר עבר פלילי.

תקופות ההרחקה אינן ארוכות מדי והיקף ההתפרשות של צווי ההרחקה אינו רחב מדי. נוכח התנהלות העוררים אין להם מה "לחפש" במגרשי הכדורגל, ברמות שבהן נקב השופט. אם יש בדבר משום גריעה ממשית וארוכה למדיי מיכולת הפקת הנאה ממשחקי כדורגל, לו יהי כן. גריעת ההנאה הזאת מידי בריוני פה אלה היא אך מעט מזער מן הנזק העצום שמעשיהם גרמו לכושר המשחק של השחקן, להנאת הרבים ממשחקי כדורגל בכלל וממשחקו של ראדי בפרט ומן התדמית של אוהדי של ממש של קבוצות ספורט ומיכולתם לממש את זכותם לצפות במשחקים.

השופט נתן דעתו לכך שכפיית התייצבות בתחנת משטרה משך כל תקופת ההרחקה עשויה להוות פגיעה בלתי מידתית בחרויות הפרט. על כן צמצם את החיוב לתקופות של 7 ו-12 חודשים. חובת ההתייצבות מוגבלת לזמן שבו מתקיים משחק של מכבי תל אביב (בוגרים) בלבד.

אני הייתי מצמצם את חובת ההתייצבות בתחנת משטרה (כל תחנת משטרה) רק לזמן ההפסקה במשחק (כולל חובת רישום ההתייצבות ביומן התחנה). נראה לי שמסגרת זו יעילה דייה.

כמו כן אחד העוררים טען שהוא שחקן כדורגל בעצמו וההרחקה מונעת ממנו אפשרות לשחק. אינני רואה צורך לקבוע שההרחקה תחול גם ממשחקי קבוצה הרשומה בליגה מן הליגות המנוהלות בהתאחדות הכדורגל שמי מן העוררים הוא שחקן רשום פעיל בה.

כפוף לשתי ההערות האחרונות (התייצבות בתחנת משטרה בזמן ההפסקה; וביטול צו ההרחקה ממשחקי קבוצה שבה המורחק הוא שחקן) אני דוחה את הערר.

ניתנה היום, ט"ו כסליו, 07 דצמבר 2014, בהעדר הצדדים.

[1] מהרן ראדי הוא כאן רק משל לכל מושאי קריאות הגנאי ושפך הביבים הגזעני והאנטישמי במשחקי הכדורגל; יהא

זה סלים טועמה, טאלב טוואטחה, כדורגלן מוסלמי מצ'צ'ניה או שחקן או כדורגלן שחור עור מאחת מארצות אפריקה. הגזענות במגרשי הספורט גם איננה חד-כיוונית ודין אחד לקוראי "מוות לערבים" ולקוראי קריאות אנטישמיות ולאומניות מנגד.